

Vergaderjaar 1984–1985

18 664

Nadere wijziging van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Werkloosheidswet en de Wet werkloosheidsvoorziening en enige daarmee verband houdende wetten (verlaging van uitkeringspercentages)

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 30 oktober 1984

De vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹, belast met het voorbereidend onderzoek, brengt van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit.

1. Algemeen

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden vooralsnog ernstige bezwaren tegen het wetsvoorstel.

Zij constateerden dat de besluitvorming over de adviezen over de stelselherziening van de sociale zekerheid binnen het kabinet nog niet is voltooid, maar dat desalniettemin de regering voorstellen indient als zogenaamde eerste stap op weg naar die stelselherziening. De enige argumentatie voor deze niveauverlaging is dat anders op het punt van de ombuigingen het regeerakkoord niet kan worden nageleefd.

Nu hadden deze leden al langere tijd de indruk dat de tekst van het regeerakkoord slechts de verhullende verpakking is van een ombuigingsbedrag, en dat visie op sociaal-economisch beleid in het algemeen en de sociale zekerheid in het bijzonder niet van deze regering kan worden verwacht. Het voorliggende wetsvoorstel, dat slechts gericht is op het behalen van een bezuinigingsbedrag is hiervan een duidelijk bewijs.

Toch waagden deze leden nog een poging de regering te vragen wat ze nu voor heeft met de herziening van het sociale zekerheidsstelsel.

Deze leden wezen er in dit verband op dat is toegezegd dat de visie van de regering bij het eerste grote wetsvoorstel inzake de sociale zekerheid zal worden neergelegd. Tevens is bij de Algemene politieke en financiële beschouwingen de toezegging gedaan dat voorafgaande aan de wetgeving de opvattingen van de regering over de herziening van het sociale zekerheidsstelsel zullen worden uiteengezet.

De voortdurende noodzaak steeds weer deelaspecten van de sociale zekerheid te moeten behandelen zonder inzicht in het totale beeld wat de regering voor ogen staat leidt naar het oordeel van deze leden geenszins tot een doorzichtige structuur van een nieuw stelsel, noch tot een redelijke afstemming van de verschillende wettelijke regelingen op elkaar.

Zij achtten een behandeling van dit wetsvoorstel op dit moment dan ook niet mogelijk.

Desalniettemin hadden deze leden een aantal vragen en opmerkingen met betrekking tot het onderhavige wetsvoorstel.

¹ Samenstelling:

Leden: Scholten (de groep Scholten/Dijkman), Keja (VVD), Poppe (PvdA), Weijers (CDA), Kraaijeveld-Wouters (CDA), voorzitter, Beckers-de Bruijn (PPR), Spieker (PvdA), Moor (PvdA), De Korte (VVD), Gerritse (CDA), Buurmeijer (PvdA), ondervoorzitter, Toussaint (PvdA), Buikema (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Leerling (RPF), Schutte (GPV), Groenman (D'66), Van der Vlies (SGP), Willems (PSP), Brouwer (CPN), Oomen-Ruijten (CDA), Ter Veld (PvdA), Paulis (CDA), Dales (PvdA), Ubels-Veen (EVP), Korthals (VVD), Linschoten (VVD).

Plv.-leden: De Grave (VVD), Worrell (PvdA), Hermens (CDA), G. C. van Dam (CDA), Leijnse (PvdA), Kombrink (PvdA), Van Erp (VVD), Van Muiden (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Salomons (PvdA), Faber (CDA), Hermans (VVD), Nypels (D'66), Eshuis (CPN), Wolters (CDA), Wöltgens (PvdA), Evenhuis-van Essen (CDA), Knol (PvdA), Kamp (VVD), Nijhuis (VVD).

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van oordeel dat in de sociale zekerheid samenhang bestaat tussen vragen met betrekking tot rechtgebonden, uitkeringsduur, en uitkeringshoogte. Ook in het SER-advies is deze samenhang – hoezeer ook verschillend uitgewerkt – duidelijk zichtbaar. Zo zijn voorstellen gedaan over een variabele uitkeringsduur, gecombineerd met leeftijd dan wel arbeidsverleden van betrokkenen. Voorts gaan niet alle voorstellen uit van een gelijke uitkeringshoogte voor werklozen en arbeidsongeschikten.

Betekent de voorgestelde verlaging, zo wensten deze leden te vernemen, dat variaties met betrekking tot uitkeringsduur en criteria onmogelijk worden en derhalve in de toekomst niet zullen kunnen leiden tot een hoger uitkeringspercentage voor bij voorbeeld bepaalde groepen dan wel gedurende een bepaalde periode of een combinatie daarvan?

Met andere woorden, zijn de voorstellen van CNV en FNV, vervat in het SER-advies nu al definitief terzijde geschoven? Welk tijdschema stelt de regering zich voor bij de stelselherziening te hanteren?

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten vervolgens op dat na de reeds doorgevoerde kortingen en na enige interim-maatregelen op 1 januari 1985 de regering de nieuwe structuur wil doen ingaan per 1 juli 1985, waarna kennelijk in 1986 verdere verlagingen van de uitkeringen in de vorm van een glijdende schaal zullen worden voorgesteld. Is het zo dat bij voorbeeld de glijdende schaal los moet worden gezien van de structuur van de sociale zekerheid? Betekent dit dat ook de varianten, waarbij de hoogte van de uitkering gerelateerd is aan de duur van het arbeidsverleden, worden afgewezen?

Welke criteria zal het kabinet hanteren bij de beoordeling van de advisering door de SER? Is het waar dat de ombuigingen doorslaggevend zijn voor de mogelijke keuzen? Betekent de constatering dat iedere variant, die vanuit de SER is voorgesteld en duurder is dan de kabinetsvoorstellen, dat het kabinet zal vasthouden aan zijn eigen voorstellen?

De leden, behorende tot de fractie van het C.D.A. wilden het voorliggende wetsvoorstel bezien in het perspectief van de herziening van het stelsel van sociale zekerheid. Deze stelselherziening achtten deze leden noodzakelijk om de essentie van het stelsel van sociale zekerheid in Nederland te redden van de gevaren die het bedreigen. Eén van die gevaren is de dreiging dat het stelsel onbetaalbaar lijkt te worden.

Deze leden meenden dat het voorliggende voorstel van wet zal bijdragen aan het beheersen van de uitgaven voor sociale zekerheid in 1985. Het verheugde hen dat de keuze voor deze maatregelen voorkomt dat in 1985, zoals in 1984, kortingen zullen moeten plaatsvinden, ook op de minimum-uitkeringen.

Gezien dit alles, en gelet op de taakstellingen die deze regering op zich genomen heeft voor de gezondmaking van onze economie en het behoud van de essenties van ons stelsel van sociale zekerheid zagen deze leden geen andere mogelijkheid dan in te stemmen met het voorgelegde wetsvoorstel.

Zij verzochten de regering om, terwille van de duidelijkheid van het perspectief voor de sociale zekerheid en terwille van de geloofwaardigheid van het hanteren van dat perspectief bij het indienen van voorstellen als het voorliggende, snel met een samenhangende visie op dit perspectief te komen.

De leden van de V.V.D.-fractie meenden dat het nu voorliggende wetsvoorstel allereerst gezien moet worden als een voorschot op de stelselwijziging sociale zekerheid. Deze stelselwijziging is volgens deze leden nodig om een aantal redenen:

- het inspelen op het emancipatiestreven, op het leven in andere samenlevingsvormen dan de traditionele en op het werken in deeltijd;
- de financierbaarheid van het stelsel in relatie tot de noodzaak van herstel van onze economie;

- de ingewikkeldheid van het stelsel en het oneigenlijk gebruik ervan;
- het ontbreken van prikkels tot herintreding in het arbeidsproces;
- de - door demografische ontwikkelingen veroorzaakte - ingrijpende wijzigingen van de volume-veronderstellingen aan de hand waarvan de sociale zekerheidswetten indertijd zijn ontworpen.

Met het wetsvoorstel wordt een besparing beoogd van f 1,1 mld., waarmee in een deel van de ombuigingstaakstelling voor 1985 van in totaal f 2,5 mld. voor de sociale zekerheid wordt voorzien. Welk deel van deze f 1,1 mld. slaat nog op de ombuigingstaakstelling voor 1984? Deze leden vroegen dit met het oog op het permanent maken van de invulling van het zogeheten 1-juli-pakket 1984.

Het kabinet streeft naar een zo volledig mogelijke doorvoering van de beoogde herziening van de sociale zekerheid per 1 juli 1985. Kan een omschrijving gegeven worden van de wetsvoorstellen die in dat kader in het begin van 1985 zullen worden ingediend? Behoort daartoe ook de permanente voorziening met betrekking tot de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de WWV? Dezelfde vraag stelden deze leden met betrekking tot de door hen als ongewenst geziene glijdende uitkeringsschaal. Welk deel van de totale ombuigingssom als gevolg van de stelselwijziging slaat op respectievelijk de bovenminima en de minima? Welk ombuigingsbedrag resulteert indien de bovenminima geheel tot het niveau van de minima zouden worden teruggebracht? Dit laatste zouden deze leden overigens in geen dele willen voorstellen.

De leden van de fractie van D'66 hadden met teleurstelling kennis genomen van dit wetsvoorstel. Teleurstelling, omdat het hun overtuiging is dat de laatste jaren op een bijzonder onevenwichtige wijze is bezuinigd op de inkomens van uitkeringsgerechtigden, en dit nu opnieuw dreigt te gebeuren.

Teleurstelling ook, omdat de voorgenomen stelselherziening, waarvan het voornemen in dit wetsvoorstel slechts een onderdeel zou uitmaken, uit elkaar is getrokken, zodat de samenhang tussen de verschillende doelstellingen van die herziening verloren dreigt te gaan.

De adviesaanvraag aan SER en Emancipatieraad, bevattende de regeringsplannen voor de stelselherziening, had op belangrijke onderdelen ernstige kritiek van deze leden ondervonden. Maar ten minste was in deze adviesaanvraag nog een verband gelegd tussen de vele maatregelen.

De redengevingen voor de stelselherziening waren velerlei. Belangrijkste doelstelling achtten deze leden de aanpassing van het stelsel van sociale zekerheid aan maatschappelijke ontwikkelingen. De belangrijkste daarvan worden gevormd door de toenemende diversiteit in leefvormen, alsmede door de toenemende participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt. Beide ontwikkelingen moeten volgens deze leden hun neerslag vinden in de sociale zekerheid op een wijze, die uitkeringsrechten verzelfstandigt, gelijke rechten toekent aan mannen en vrouwen en de financiële afhankelijkheid van mensen binnen een leefeenheid vermindert. Daarmee zou bovendien de in de plannen van het kabinet in steeds grotere omvang noodzakelijke controle op leefvorm, met alle privacybezwaren van dien, te ontwijken zijn.

Andere motieven voor de stelselherziening worden volgens deze leden in ieder geval ook nog gevormd door de wens te komen tot een doorzichtiger en eenvoudiger geheel van sociale zekerheidsregelingen en door de noodzaak om de kosten van de sociale zekerheid in haar totaliteit te verminderen en te beheersen. Tegelijk echter waren deze leden van mening dat de sociale zekerheid aan mensen met een uitkering een goed bestaan moet kunnen blijven bieden.

Bezagen deze leden nu de plannen voor 1 januari 1985, het onderhavig wetsvoorstel inbegrepen, dan is van de samenhang in deze doelstellingen maar weinig terug te vinden, alle mooie woorden in de memorie van toelichting ten spijt.

Integendeel, het wetsvoorstel is een voorstel tot bezuinigen en niet meer dan dat. Het perspectief op een werkelijk gelijke en onafhankelijke behandeling van mensen in de sociale zekerheid is duister. In dit wetsvoorstel wordt de afhankelijkheid versterkt.

Gevolg is dat de controle op leefvorm ten minste even noodzakelijk blijft. Doorzichtigheid en eenvoud worden allerm minst bevorderd.

De voorstellen overziende waren deze leden van mening dat de vraag gerechtvaardigd is, of het, in aanmerking genomen de grote onzekerheid en instabiliteit van de uitkeringsrechten, niet beter geweest zou zijn indien aan de sociale partners of mogelijk zelfs de mensen zelf de zorg voor de sociale zekerheid was overgelaten.

Wettelijk vastgelegde uitkeringsrechten blijken minder zekerheid te bieden dan verwacht. Met name van arbeidsongeschikten krijgen deze leden vaak het argument te horen dat uitkeringsrechten worden verlaagd, «terwijl wij daarvoor toch altijd premie hebben betaald».

Het is deze leden bekend dat de Nederlandse sociale verzekeringswetten worden gefinancierd op basis van het omslagstelsel, waardoor de kosten in een bepaald jaar worden opgebracht door de premies in dat ene jaar. Er wordt niet (individueel) gereserveerd.

Dat neemt niet weg dat zeker sprake is van een moreel recht. Inderdaad hebben de arbeidsongeschikten van nu hun premies betaald voor het oude uitkeringsniveau, vaak tientallen jaren lang. Nu zij zelf ongelukkigerwijze zijn aangewezen op een uitkering wordt deze verlaagd. De opbrengst komt ten goede aan de premiebetaler van nu, waarmee in feite een koopkrachtverschuiving tot stand komt van mensen met een uitkering naar nog actieve werknemers.

Dat komt ook duidelijk tot uitdrukking in de koopkrachtcijfers voor 1985. Behalve dat deze leden, zoals gezegd een moreel recht aanwezig achten voor de huidige uitkeringsgerechtigden om een uitkering zoals zij eertijds mochten verwachten en dat deze leden een gelijke in plaats van een ongelijke behandeling van verschillende inkomens voorstaan, noemden zij nog een ander argument. Uitkeringsgerechtigden, met name in de WAO, zullen veelal in het verleden de in het vooruitzicht gestelde uitkeringsrechten mede in aanmerking hebben genomen bij de bepaling van wat voor hen een aanvaardbaar niveau van financiële verplichtingen was. Waar uitkeringsrechten steeds verder verslechteren komt echter het moment snel naderbij dat aan die verplichtingen, bij voorbeeld ten aanzien van het eigen huis, niet meer kan worden voldaan.

Voor hen is dan inmiddels het moment voorbij waarop daartegen nog maatregelen genomen kunnen worden, bij voorbeeld in de vorm van een aanvullende particuliere verzekering. Deze leden achtten dit een argument te meer om de integrale verlaging van uitkeringsrechten niet te aanvaarden. Voor nieuwe gevallen ligt dat wat anders, zo meenden zij echter.

Degenen die nu nog niet arbeidsongeschikt zijn kunnen bij de bepaling van het voor hen passend (toekomstig) lastenniveau rekening houden met lagere uitkeringsrechten en dus óf minder lasten aangaan, óf bijverzekeren.

Tegen de achtergrond van het argument dat in de sociale zekerheid ombuigingen noodzakelijk zijn achtten deze leden verlaging van de uitkeringsniveaus alleen voor toekomstige gevallen aanvaardbaar. Dit mede in het licht van de overweging dat, wil men de minimumuitkeringen in stand houden, een verlaging van bovenminimale uitkeringsrechten in de toekomst gerechtvaardigd is.

Waarom heeft de regering – tegen de achtergrond van de moreel verworven rechten en van de financiële problemen van betrokkenen – niet gekozen voor een beperking van de verlaging tot nieuwe gevallen?

Ten aanzien van de verlaging van uitkeringsrechten bij werkloosheid, zoals bepleit door de gehele SER, zij het in verschillende modaliteiten, waren deze leden vooralsnog van mening dat het gewenst is dat de sociale partners hierover gezamenlijk een voorstel ontwikkelen. Als dit gebeurt, zo waren deze leden van oordeel, zou dit een zekere verplichting scheppen voor de wetgever om aan een dergelijk voorstel ook zo goed mogelijk tegemoet te komen.

Deze leden vroegen voorts naar de opvattingen van de regering over de mate waarin zij van oordeel is dat de equivalentie in de loondervingsregelingen gehandhaafd moet worden.

Zij hadden dit niet uit de memorie van toelichting (blz. 10) kunnen afleiden. Deze leden waren overigens van oordeel dat deze equivalentie – door de SER omschreven als evenredigheid tussen premieverplichtingen, risico's en prestaties – in de laatste jaren reeds geweld is aangedaan. Een van de belangrijkste oorzaken daarvan is de afschaffing van de minimumdagloongarantie voor alleenstaande kostwinners en niet-kostwinners. De premieverplichtingen zijn voor iedereen gelijk, de risico's verschillen niet naar leefvorm, alleen de prestaties lopen uiteen.

Waar de bijdrage aan de loondervingsverzekeringen, bij een gegeven inkomen niet verschilt naar leefvorm, verschilt wel de prestatie naar dat criterium. Deze leden vermochten niet in te zien dat hier nog langer sprake is van equivalentie, zeker niet waar genoemd effect door de verlaging van uitkeringspercentages nog eens wordt versterkt. De bijdrage (premie) blijft gelijk, de uitkeringsrechten lopen verder uiteen.

Is de regering nu voor of tegen het uitgangspunt van equivalentie in de loondervingsregelingen?

Over de plannen per 1 juli 1985 vroegen deze leden korthedshalve of de voorstellen, die de regering voor die datum wil uitwerken, budgettair neutraal moeten zijn inclusief of exclusief de toekenning van zelfstandige uitkeringsrechten bij werkloosheid voor vrouwen, en inclusief of exclusief de eventuele invoering van een tussenfase tussen de loondervingsperiode en het vangnet?

De leden van de fractie van de P.S.P. hadden met verontwaardiging kennis genomen van het wetsvoorstel om de uitkeringspercentages van WW, WAO en WWV te verlagen tot 70. Zij constateerden met spijt dat een nieuwe, ingrijpende stap gezet gaat worden met het aanbrengen van een grotere scheiding tussen degenen die (nog) werken en degenen die geheel buiten hun schuld werkloos zijn geworden. Met het verder verkleinen van de uitkeringspercentages wordt de kloof tussen werkenden en niet-werkenden verder vergroot.

Hoewel de stelselwijziging sociale zekerheid nog steeds niet door de Kamer is besproken en aanvaard, zijn inmiddels zoveel voorsprongen op die stelselwijziging genomen dat van een werkelijk fundamentele discussie over de grondslagen van de sociale zekerheid geen sprake meer kan zijn, zo constateerden deze leden. Eén van de fundamenten van de stelselwijziging, zoals die door de regering wordt voorgenomen, wordt met het aanvaarden van de verlaging van de uitkeringspercentages definitief gelegd. De leden van de fractie van de P.S.P. constateerden dat op arrogante wijze door de regering ontkend wordt dat alleen bezuinigingsmotieven aan de verlaging van de uitkeringspercentages ten grondslag liggen. Als ook «het structurele karakter van de niet-activiteit» een belangrijke drijfveer is, zoals de regering stelt, dan is er toch juist alle reden om de sociale voorzieningen eerder te verbeteren dan te verslechteren? Of is het gehele kabinet van mening dat de feitelijke schuld van de werkloosheid bij de werklozen zélf gezocht moet worden?

Ook de «gewijzigde opvattingen over de rol van man en vrouw in samenleving en gezin», door de regering opgevoerd als eveneens een belangrijke drijfveer, had naar de mening van de fractieleden van de P.S.P. moeten leiden tot een stelsel, waarin economische zelfstandigheid van beide partners, zelfstandige rechten op uitkeringen, kortom, individualisering van het stelsel centraal had gestaan. Moeten deze leden uit de stroom voorstellen op het gebied van de sociale zekerheid van de afgelopen tijd, waarin financiële afhankelijkheid van partners van elkaar centraal staat voor het verkrijgen en de hoogte van uitkeringen, afleiden dat de regering vindt dat de rollen van man en vrouw zodanig gewijzigd zijn dat een toenemend aantal mensen binnen de gezinsstructuur, met een nadrukkelijke financiële verantwoordelijkheid voor elkaar, wensen te leven?

De leden behorend tot de fractie van de S.G.P. hadden na kennisneming van het onderhavige voorstel van wet behoefte om de volgende nadere vragen te stellen.

Dat het hoofdmotief om te komen tot stelselherziening zou zijn geweest de wens of de noodzaak om te komen tot bezuinigingen op de uitkeringen wordt door de regering van de hand gewezen. Kan nader worden toegelicht op welke wijze aanpassing van de uitkeringsregelingen aan de omvang en het structurele karakter van de niet-activiteit en aan de zich wijzigende opvattingen over de rol van man en vrouw in samenleving en gezin minstens zo belangrijke drijfveren zijn, zo vroegen de leden van de fractie van de S.G.P.

Waarop is de overtuiging gebaseerd dat de resultaten van de gecompliceerde ingrepen in de structuur van de uitkeringsregelingen niet meer dan een half jaar later kunnen worden geboekt?

Waarom is het naar het oordeel van het kabinet verantwoord om ten aanzien van het recht op en de duur van de uitkeringen voorstellen uit te werken die per saldo budgettair neutraal zijn?

Op welke wijze kunnen ombuigingen met betrekking tot de minima, waaraan in het licht van de taakstelling moeilijk lijkt te ontkomen, zo beperkt mogelijk gehouden worden, zo vroegen deze leden behorende tot de fractie van de S.G.P.

De leden van de C.P.N.-fractie keurden het voorstel om de uitkeringspercentages te verlagen tot 70% af. Zoals de bewindslieden erkennen wordt door dit wetsvoorstel te presenteren als eerste stap in de richting van de herziening van het stelsel van sociale zekerheid de mogelijkheid tot het maken van keuzes beperkt. In de praktijk betekent dit volgens deze leden dat een echte discussie over de herziening van het stelsel wordt belemmerd. Het vastleggen van een verlaging van uitkeringspercentages, terwijl de visie op de definitieve invulling van het stelsel van sociale zekerheid nog niet bekend is, staat een zorgvuldige discussie in de weg en wordt door deze leden gezien als een negeren van langdurige discussies en standpunten van adviesorganen, bewegingen en parlement.

Het kabinet gaat er kennelijk van uit dat per 1 juli 1985 de herziening van het stelsel een feit is. De leden van de fractie van de C.P.N. wilden graag vernemen welke wijzigingen, en op welk moment, het kabinet voor ogen staan, in welke relatie deze wijzigingsvoorstellen staan tot de voorstellen voor reorganisatie in de uitvoerings sfeer en of er al voorbereidingen getroffen worden, met name op het vlak van de uitvoering. Zonder een dergelijk overzicht vonden deze leden het moeilijk, zo niet onmogelijk dit wetsvoorstel te behandelen. Zij vonden dat er opnieuw sprake lijkt te zijn van wetgeving «in het wilde weg».

Deze leden wilden gaarne vernemen wanneer voorstellen zullen worden gedaan ten aanzien van de glijdende schaal tot een percentage van 60.

Als een van de argumenten voor maatregelen als deze wordt het betaalbaar houden van de sociale zekerheid gegeven. Op welke financiële gronden (positie van de fondsen) is deze korting gebaseerd? Is er overleg geweest met de SVR over de financiële situatie van de fondsen? Is er naar alternatieven gezocht? Wat is de verwachting omtrent de toekomstige financiële positie van de fondsen? Als het dan al zo zou zijn dat deze maatregel op dit moment noodzakelijk is, is dan overwogen deze maatregel tijdelijk te laten zijn? Is overwogen om de premiegrenzen op te trekken? Zo nee, waarom niet?

De leden van de fractie van de C.P.N. hadden sterk de indruk dat deze maatregel bedoeld is om de lasten van werkgevers te verlichten. Is deze indruk juist? Als dat zo is, zou het dan niet correct zijn om het argument van betaalbaarheid te laten vallen, zo vroegen deze leden. Wordt op deze manier niet al te zeer geweld gedaan aan de grondslagen van de sociale zekerheid in Nederland?

Hoewel deze leden begrepen dat het kabinet voornog vasthoudt aan een percentage niet lager dan 70, wilden zij toch graag vernemen of het in de visie van het kabinet mogelijk is dat de uitkeringen beneden dit niveau zakken. Onder welke omstandigheden kan dat gebeuren? Wat zijn trouwens de voornemens van het kabinet met betrekking tot het minimumloon?

De leden van de R.P.F.-fractie namen met teleurstelling kennis van het voorliggende wetsvoorstel. Hun teleurstelling werd vooral veroorzaakt doordat de pre-ambule het wetsvoorstel aanduidt als eerste stap in het kader van de herziening van het stelsel van sociale zekerheid. Overigens zonder dat de contouren van het herziene stelsel bekend zijn, terwijl voorliggend wetsvoorstel de keuzen straks aanzienlijk beperkt.

Bij voorgaande gelegenheden, zoals de behandeling van de begroting van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor het jaar 1984, het 1-juli-pakket en de Algemene beschouwingen 1985, hadden de aan het woord zijnde leden steeds aangedrongen op een integrale benadering van de stelselherziening. Meer en meer wordt echter duidelijk, dat hieraan een groot aantal haken en ogen zit, zoals het advies van de SER, dat sterk verdeeld was, de onduidelijkheid over de uitvoeringsorganisatie van de geïntegreerde WW-regeling, de gecompliceerdheid van de beoogde regelgeving en niet te vergeten een politieke overeenstemming tussen de regeringspartijen. Gelet op de tijdsduur, die structurele wijzigingen met name in de uitvoeringsorganisatie in het algemeen vragen, betwijfelden de leden van de R.P.F.-fractie, of een integrale indiening van de herzieningsvoorstellen begin 1985 wel mogelijk zal zijn. De hierdoor opgeroepen twijfel is een reden te meer om een vooruitlopen op de stelselherziening af te wijzen.

Voorts is herziening van het stelsel toch niet alleen ingegeven door financiële redenen, zo vroegen de aan het woord zijnde leden. Spelen niet ook zaken als vereenvoudiging en stroomlijning van de uitvoeringsorganisatie een rol? De memorie van toelichting legt evenwel zeer sterke nadruk op het financiële aspect en met name op het terugdringen van de collectieve lasten. Dat het terugdringen van de collectieve lasten dringend noodzakelijk is, onderschrijven de aan het woord zijnde leden. Maar dit streven behoort toch niet eenzijdig op uitkeringsgerechtigden zijn uitwerking te hebben? Of is het kabinet een andere mening toegedaan? Waarom kent het kabinet aan het financiële aspect van de stelselherziening zo'n hoge prioriteit toe, terwijl in de SER hierover bij lange na geen overeenstemming bestaat? Welk effect zal het realiseren van de thans aan de orde zijnde ombuigingen overigens hebben op de hoogte van het financieringsstekort? Hoe staat het kabinet tegenover de optie de premiedruk te handhaven op het huidige niveau? Is het nu niet zo dat de feitelijk beoogde premiedaling voor 1985 betaald wordt door de uitkeringsgerechtigden?

Leven er in het kabinet opvattingen over de na te streven premiedruk op de middellange termijn, zo wilden de hier aan het woord zijnde leden weten.

Het was de aan het woord zijnde leden van de R.P.F.-fractie niet geheel duidelijk dat de ontwikkelingen in de maatschappij nopen tot veranderingen in het maatschappelijk bestel, zoals de memorie van toelichting in de inleiding verwoordt. Wat dient in dit kader te worden verstaan onder «maatschappelijk bestel», zo vroegen deze leden.

Een drijfveer voor de aanpassing van de uitkeringsregelingen vormt onder meer de zich wijzigende opvattingen over de rol van man en vrouw in samenleving en gezin, zo vermeldt de memorie van toelichting op blz. 9. Welke gevolgen zal genoemde aanpassing kunnen hebben voor alleenverdieners, zo vroegen de aan het woord zijnde leden van de R.P.F.-fractie. Betekent de aanpassing niet dat zij in een uitzonderingssituatie zullen worden geplaatst?

Welke redenen hebben het kabinet er toe gebracht om besluitvorming over de glijdende schaal op te schorten tot 1986? Onduidelijk was de aan het woord zijnde leden wat is bedoeld met de zinsnede: «opdat ombuigingen

met betrekking tot de minima waarin in het licht van de taakstelling moeilijk lijkt te ontkomen zo beperkt zullen kunnen worden gehouden». Wil het kabinet deze uitlating toelichten?

Het had het lid van de G.P.V.-fractie bevreemd dat in dit wetsvoorstel wordt afgeweken van de beleidslijn die tot nu toe is gevolgd, namelijk het verminderen van de daglonen in plaats van het verlagen van de uitkeringspercentages. Voor deze handelwijze werd immers gekozen om niet vooruit te lopen op de stelselherziening. Nu deze stelselwijziging ook nog niet per 1 januari 1985 zal plaatsvinden, had verwacht mogen worden dat op de ingeslagen weg van dagloonkortingen zou worden voortgegaan. Waarom deze beleidswijziging? Weliswaar is inmiddels het SER-advies inzake de stelselherziening verschenen, maar daaraan kunnen toch geen argumenten worden ontleend om nu wel vooruit te lopen op de integrale stelselherziening? De verdeeldheid van het advies geeft daartoe nauwelijks aanleiding.

De voornaamste rechtvaardiging van dit voorstel ligt naar het oordeel van dit lid dan ook in de beoogde ombuigingstaakstelling. Dit is een legitieme doelstelling die door hem werd onderschreven. Financieringstekort, rentelasten en premie- en belastingdruk wijzen onmiskenbaar in de richting van een consequent volgehouden ombuigingsbeleid.

Mede gezien het feit dat de regelingen in ons land ter zake van arbeidsongeschiktheid en werkloosheid internationaal gezien vrij hoog liggen, is het terecht dat het ombuigingsbeleid hier een zwaar accent legt.

2. De strekking van het wetsvoorstel

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten een nadere beschouwing over de stellingname dat bezuinigingen op de bovenminimale uitkeringen zouden betekenen dat de uitkeringen voor de minima slechts weinig behoeven te worden verlaagd. Betekent dit dat, wanneer het merendeel van de loongerelateerde uitkeringen op het minimumniveau zouden zijn gekomen, danwel bescherming behoeven op grond van de minimumdagloonbepalingen, dat dan het minimum ook weer verlaagd wordt?

Wanneer een drastische verlaging – namelijk naar 90% van het referentieminimum voor gezinnen – niet wordt overwogen, wat is dan de ondergrens? Wordt een zogenaamde «koppeling op afstand» dan wél overwogen, maar slechts tot bij voorbeeld 95% van het referentieminimum of wordt overwogen het minimum inclusief het referentieminimum te verlagen?

Maar ook in breder verband dient deze vraag beantwoord te worden. Wanneer werknemers met een niet onaanzienlijke premieheffing betalen en niettemin feitelijk met een uitkering worden geconfronteerd op of rond het minimumniveau, eventueel met behulp van de minimumdagloonbescherming, bestaat dan niet het risico dat het sinds jaren bestaande systeem wordt uitgehuld? Deze leden wensten te vernemen hoeveel alleenverdienende werknemers een beroep zouden moeten doen op de minimumdagloonbescherming en vanaf welk inkomen dit plaatsvindt. Vanaf welk bruto inkomensniveau geraakt men met een 70%-uitkering op of onder het referentieminimum (wat inderdaad meer kan zijn dan het relevante minimum)?

Welk percentage van alle werknemers zal met een uitkering boven het referentieminimum blijven? Welk percentage zal het referentieminimum met f 100 per maand in een uitkeringssituatie overstijgen?

De bereidheid premie te betalen, die nu bestaat, kan door tegenover deze prestatie nauwelijks rechten te plaatsen onder druk komen te staan.

De P.v.d.A.-fractieleden zouden hierover een – eventueel meer filosofische – beschouwing van de regering willen vernemen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. onderschreven het standpunt dat met betrekking tot de cumulatie van inkomenseffecten grote zorgzaamheid is geboden, niet alleen trouwens bij het minimum. Naar hun oordeel wordt deze zorgzaamheid door de regering nauwelijks betracht. De maatregelen, ook in de tertiaire sfeer, hebben vaak een negatief inkomenseffect.

De – onder het Ministerie van Financiën ressorterende – commissie-Burgers houdt de fiscale inkomenseffecten bij. Met name voor arbeidsongeschikten – zoals ook blijkt uit de rapportage naar aanleiding van de motie-Franssen – treedt een negatief inkomenseffect op.

Zou de regering bij diverse maatregelen – zoals bij voorbeeld algemene maatregelen van bestuur terzake van de uitvoering van de AAW – niet steeds de gecumuleerde effecten daarvan over een bepaalde periode kunnen weergeven?

Voorts wensten deze leden in te gaan op het wederom opschorten van de verdere beperking van de minimumdagloonbescherming.

De zogenaamde nieuwe gevallen, zo meenden de leden van de P.v.d.A.-fractie, hebben wél volledig te maken met het effect van het wegvallen van de minimumdagloonbescherming, wanneer bij voorbeeld de partner gaat werken dan wel wanneer bij een alleenstaande, het jongste kind de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.

Zou in dergelijke gevallen dan niet ook een verzachting behoren te worden aangebracht in de vorm van een gefaseerde verlaging?

De leden van de C.D.A.-fractie deelden de mening van de regering dat het SER-advies over de stelselherziening geen duidelijke wegen aangeeft ten einde het voorliggende voorstel overbodig te maken. In dat SER-advies lijkt de zorg over de duur van de sociale uitkeringen meer gemeenschappelijk te zijn dan de zorg over verlaging van de uitkeringspercentages. Deze leden wensten overigens enig commentaar bij de in de weergave van de SER-standpunten genoemde «MHP-formule».

De leden van de C.D.A.-fractie konden zich zeer wel vinden in de verzachting van de gevolgen van de maatregelen voor ontvangers van een WAO-uitkering. Zij constateerden met instemming dat een deel van de daarvoor beschikbare f 150 mln. besteed wordt om de voorgenomen verlaging van het minimumdagloon voor «tweeverdieners» tijdelijk op te schorten.

Ook zij achtten de zonder deze opschorting ontstane inkomensachteruitgang niet aanvaardbaar. Gelet op eerdere gedachtenwisselingen met de regering over cumulatie van negatieve inkomenseffecten, ten gevolge van diverse maatregelen, legden zij de vraag voor of door aanvaarding van het voorgelegde voorstel andere cumulaties van negatieve inkomenseffecten zullen kunnen optreden, die niet uit het voorgelegde voorstel af te lezen zijn.

Om te kunnen beoordelen of de offers in het kader van het f2,5 mld.-pakket zo eerlijk mogelijk onder de uitkeringsgerechtigden zijn verdeeld vroegen de V.V.D.-leden welk bedrag specifiek door de sociale minima, en welk bedrag specifiek door de bovenminima wordt opgebracht. Hoe groot is voorts het aantal uitkeringsgerechtigden op het sociale minimumniveau (in totaal en uitgesplitst naar de categorieën zonder en met neveninkomsten), respectievelijk het aantal bovenminima in de WAO, WW en WWV per 1 januari 1985?

Het was de V.V.D.-fractieleiden niet ontgaan dat het uitgebrachte SER-advies over de hoofdlijnen van het gewijzigd stelsel van sociale zekerheid bij werkloosheid en arbeidsongeschiktheid sterk verdeeld is. Tussen alle kritiek en verdeeldheid door valt, volgens deze leden, wel een zekere eensgezindheid te bespeuren waar het betreft de zwaarte van de voorgestelde offers voor de bovenminima. Een deel van de SER wil die offers verlichten door premieverhoging. Een ander deel van de SER wil de sociale minima (met uitzondering van de «echte» minima) minder ontzien. Hoe beoordeelt het kabinet deze afweging van offers tussen sociale minima (met voor het grootste deel neveninkomsten) en bovenminima? De V.V.D.-leden achtten de conclusie in de memorie van toelichting dat «Alle standpunten op het punt van de bereikte ombuigingen (blijven) achter bij het in de adviesaanvraag verwoorde voorstel van het kabinet» onjuist. De ondernemersleden stelden immers voor de vermindering van de taakstelling voor de bovenminima te compenseren met een verhoging van de taakstelling voor de minima.

De aan het woord zijnde leden van de V.V.D.-fractie vroegen om een uitvoerige redengeving van de stellingname in de memorie van toelichting: «dat de in het kader van de adviesaanvraag stelselherziening ontwikkelde voorstellen juist vooral de bovenminimale uitkeringen betreffen, opdat ombuigingen met betrekking tot de minima, waaraan in het licht van de taakstelling moeilijk lijkt te ontkomen, zo beperkt mogelijk zullen kunnen worden gehouden» (blz. 10). Is het verantwoord om in de uitkerings sfeer scherp te nivelleren, terwijl tegelijkertijd in de loonsfeer tussen minimum en modaal wordt gedenivelleerd (hetgeen volgens deze leden terecht gebeurt met het oog op de verstarde arbeidsmarkt voor vak-georiënteerd personeel)?

De V.V.D.-fractieleden waren het zeer eens met de opmerking in de memorie van toelichting dat «met name waar het een cumulatie van inkomenseffecten betreft grote zorgzaamheid is geboden». Zij stemden dan ook graag in met de verdere fasering van de verlaging van de minimumdaglonen WAO in 1985, waarmee een bedrag is gemoeid van f 40 mln. in dat jaar. Zij wilden weten hoe die fasering nu haar beslag gaat krijgen en informeerden naar de inkomenseffecten daarvan na 1985. Om welke aantallen uitkeringsgerechtigden gaat het? Wat zouden de inkomenseffecten voor die groep in 1985 geweest zijn zonder fasering van de verlaging van de minimumdaglonen WAO? Kunnen de koopkrachtmutaties in 1985 conform tabel 8.2 afzonderlijk gegeven worden voor alleenverdieners, tweeverdieners en alleenstaanden?

Onafhankelijk van de glijdende uitkeringsschaal kiest het kabinet thans voor een uitkeringspercentage van 70%. Is dit percentage mede gekozen vanwege de samenhang met het uitkeringspercentage van bruto 70% van het minimumloon voor een alleenstaande voormalige voltijdwerker op het sociaal minimum? Kan gesteld worden dat langs die weg principieel wordt vastgehouden aan het equivalentiebeginsel? Voor kostwinners op het sociaal minimum ligt dat uiteraard anders. Vanwege hun hoger behoefte-criterium moet een beroep gedaan worden op het solidariteitselement in de sociale zekerheid.

Met name voor WAO-uitkeringsgerechtigden bestaan er bovenwettelijke aanvullingen. Hoe lang duren die meestal? Kan medegecedeeld worden hoeveel WAO-gerechtigden die aanvulling in 1985 zullen hebben? Waarom heeft het kabinet – net als bij de komende maatregelen in de Ziektewet – geen opschortingsbepaling voorgesteld? Welk bedrag aan lastenverzwaring hebben de werkgevers daardoor reeds in 1984 (als gevolg van de dagloonkorting) ondergaan en welk bedrag is daarmee in 1985 (als gevolg van de verlaging van het kortingspercentage naar 70%) gemoeid?

De noodzaak van het doorvoeren van ombuigingen ontslaat de wetgever niet van de plicht te trachten de pijn zo veel mogelijk te verzachten, aldus het G.P.V.-fractielid. De voorgestelde verdere fasering van de verlaging van de minimumdaglonen had daarom zijn hartelijke instemming.

Wel rees de vraag of deze tegemoetkoming voldoende is. Met name de inkomensachteruitgang van de alleenverdienende WAO-er is fors. Dit lid zou niet willen tornen aan het equivalentiebeginsel in de WAO, en zou zeker niet willen pleiten voor het invoeren van een kostwinnersbeginsel in de sfeer van de werknemersverzekeringen, maar voelde meer voor een adequate fiscale tegemoetkoming. Het had hem daarom bevreemd dat enerzijds een scherpe verlaging van uitkeringsrechten wordt voorgesteld, terwijl tegelijkertijd de actieven fiscaal extra worden ontzien.

3. Gevolgen van de maatregel

a. De anti-cumulatieregeling in de WAO

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen nadere informatie over de vrijlatingsbepalingen met betrekking tot andere sociale zekerheidswetten en voorzieningen.

Wat betekent in netto termen de voorgestelde mogelijkheid om 10% bij te kunnen verdienen voor modale werknemers?

Welk bedrag mag in de ABW als nevenverdienste worden vrijgelaten? Hoeveel mag een gehandicapte in een AWBZ-instelling vrij houden van het arbeidsinkomen?

Juist omdat de anti-cumulatiebepaling een bredere reikwijdte heeft dan alleen inkomen uit passende arbeid, en ook betrekking heeft op niet passende arbeid (bij voorbeeld ook nevenverdiensten van tijdelijke aard) achtten deze leden een inzicht in de werking van andere vrijlatingsbepalingen relevant.

Daarbij was niet doorslaggevend de vraag in welke mate een vrijlatingspercentage «een stimulans» betekent. De leden van de P.v.d.A.-fractie gingen er niet van uit dat een verschil tussn inkomen en uitkering de doorslaggevende reden is om te besluiten al dan niet aan het arbeidsproces deel te nemen.

Daar kennelijk ooit gekozen is voor een redelijk midden tussen uitkering en maatmaninkomen, zou in het wetsvoorstel bij de WAO het percentage ook zeer wel op 85% kunnen worden gesteld, zo meenden deze leden.

In het kader van de anti-cumulatiebepaling meenden deze leden dat voor de AAW-gerechtigden nog een wetswijziging behoort te worden voorgesteld, opdat ook hier vergelijking met het maatmaninkomen mogelijk is in plaats van alleen een vergelijking met de grondslag.

De leden van de C.D.A.-fractie namen kennis van de opvattingen van de regering omtrent de anticumulatie-regeling in de WAO, evenals van de opvattingen van de Raad van State daarover.

Kan de regering de opvatting dat «de mogelijkheid om 10% bij te verdienen een voldoende stimulans voor deelneming aan het arbeidsproces» is nader motiveren? Is het waar dat in regelingen voor overheidspersoneel een cumulatie tot 100% voorkomt?

Met de Raad van State vroegen de V.V.D.-fractie leden zich af waarom het anti-cumulatiepercentage voor WAO-gerechtigden, die niet-passende arbeid verrichten, niet op 85% kan worden vastgesteld. Dit percentage is immers het midden tussen 70% bij volledige arbeidsongeschiktheid en 100% bij volledig werken? In het verleden werd het anti-cumulatiepercentage van 90% beargumenteerd als zijnde het midden tussen 80% bij volledige arbeidsongeschiktheid en 100% bij volledig werken. Voorts bedraagt het anticumulatiepercentage thans materieel 85% als gevolg van de tweemaal drie procent dagloonkorting. Er zou dus nu niets extra behoeven te gebeuren om die 85% te behouden. Is een vrijlatingspercentage van 15% ook niet de grens, die in de stelselwijziging ten principale wordt gehanteerd voor het sociale minimum? Bij die laatste groep gaat het evenzeer als bij WAO-gerechtigden om mensen die meestal langdurig tot de niet-actieven behoren. Is het niet voor deze uitkeringsgerechtigden van extra groot belang om – middels een voldoende prikkel – de aansluiting met het actieve leven te behouden? Wat zullen de extra kosten zijn voor de fondsen in vergelijking tot de ramingen per 1 januari 1985 (die gebaseerd zijn op 70% dagloon en 80% anticumulatiegrens) van een anticumulatiegrens van 85%? Waarom zou de koopkrachtontwikkeling voor wél-bijverdienende en niet-bijverdienende arbeidsongeschikten hetzelfde moeten zijn? Er mag toch best enig voordeel zijn voor arbeidsongeschikten, die zich nog extra kunnen en willen inspannen?

Ten aanzien van de verlaging van het anticumulatiepercentage tot 80 wensten de leden van de D'66-fractie op te merken dat daarmee de stimulans tot bijverdienen en dus tot (geheel of gedeeltelijk) terugkeren naar het arbeidsproces bepaald niet wordt vergroot. Naar het oordeel van deze leden had dit wetsvoorstel een mogelijkheid bij uitstek gevormd om dit wel te doen door het percentage te handhaven op 90. Ten minste wilden deze leden een percentage van 85 in de wet vastgelegd zien omdat dit – de Raad

van State heeft daarop eveneens gewezen – in lijn is met de nog maar onlangs gehanteerde argumentatie dat dit het midden houdt tussen volledige uitkering (70%) en volledige inschakeling (100%). Deze leden achtten een stimulans als deze van groot belang.

Zij merkten voorts op dat de regering geen enkele poging in het werk stelt om de arbeidsmarktkansen van arbeidsongeschikten te verbeteren. Wat is het beleid van de regering in deze, zo vroegen de leden van de D'66-fractie.

De leden van de C.P.N.-fractie hadden nog enkele vragen over de anticumulatiebepalingen (artikel 45 WAO).

Wat is eigenlijk tegen de redenering van de Raad van State? Zowel vanuit de doelstelling van de WAO (mensen weer op de arbeidsmarkt krijgen) als vanuit de opstelling van dit kabinet (mensen zouden met name een financiële stimulans nodig hebben om weer te gaan werken) ligt het toch in de rede een zo ruim mogelijke nevenverdiensregeling te hanteren, aldus deze leden. Waarom wordt niet voorgesteld een overgangsregeling te hanteren? Wat zijn de inkomenseffecten per inkomenscategorie van deze korting?

Waarom wordt juist nu een maximering van het uitkeringspercentage voorgesteld? Het argument van de bewindsman naar aanleiding van de opmerking van de Raad van State kon deze leden niet overtuigen. Zij wilden graag een duidelijker uitleg.

De leden van de R.P.F.-fractie merkten op dat de mogelijkheid om tien procent bij te verdienen naast een WAO-uitkering naar de mening van het kabinet een voldoende stimulans inhoudt voor deelneming aan het arbeidsproces. In de te herziene WW en WWV-regeling wordt een vrijlatingspercentage tussen 0% en 15% van het minimumloon overwogen. Welke rechtvaardiging acht het kabinet aanwezig om een verschillend percentage voor maximaal vrij te laten bijverdiensten tussen WAO enerzijds en WW, WWV anderzijds te handhaven, zo vroegen de aan het woord zijnde leden van de RPF-fractie ten slotte.

b. De minimumdagloonbescherming

De leden van de P.v.d.A.-fractie vermochten niet in te zien waarom bij een relatief hogere minimumdagloonberekening de partner niet meer zou mogen verdienen dan thans. Welk percentage zou van het wettelijk minimumloon moeten worden genoten om met 70% daarvan op het referentie minimum te geraken?

Welk percentage zou de feitelijke vrijlating dan als gevolg van dit wetsvoorstel bereiken zonder verdere wijziging?

Zij meenden dat, waar het hier gaat om de bescherming ter hoogte van het relevante sociale minimum voor de betrokkene, de vrijlatingsbepaling best hoger dan 15% zou mogen zijn. Ook de ABW kent immers een hogere vrijlatingsbepaling van neveninkomsten, en hier gaat het eveneens om het referentie sociale minimum.

De leden van de C.D.A.-fractie namen kennis van de opvattingen van de regering over de vrijlating van neveninkomsten en inkomsten van de echtgenoot in verband met de minimumdaglonen WW en WWV. De vergroting van deze vrijlating wordt afgewezen, onder meer omdat dan «een deel van de beoogde besparingen niet tot stand komen». Om welke besparingen en tot welk bedrag gaat het hier?

Als gevolg van dit verlies van equivalentie, waarover de D'66-fractieleden hiervoor spraken, wordt de wederzijdse beïnvloeding van de inkomens van twee partners versterkt. Het verschil tussen kostwinner zijn en niet-kostwinner zijn wordt immers groter, en dus ook de impliciete heffing op het inkomen van de partner. De ontmoediging voor vrouwen om toe te treden tot de arbeidsmarkt wordt daarmee andermaal versterkt.

Deze leden vroegen om een rekenvoorbeeld om de beperking van de vrijlating van neveninkomsten en de inkomsten van de echtgenoot toe te lichten. De keuze van de regering om deze vrijlating te handhaven op het huidige peil en tegelijk de uitkeringspercentages te verlagen heeft volgens deze leden als effect dat de ontmoediging, zoals bovengenoemd, nog eens wordt versterkt.

Noch bijverdienen, noch het verwerven van een inkomen door de partner zijn op deze manier ook nog maar enigszins aantrekkelijk.

In de voorgenomen stelselherziening, zo merkten de S.G.P.-fractieleden op wordt een feitelijke vrijlating voorgesteld, die ligt tussen 0% en 15%. Indien dit wetsvoorstel zou leiden tot een vergroting van de huidige vrijlating, dan betekent dit een tegengestelde werking ten opzichte van de stelselherziening. Hoe groot is het deel van de beoogde besparingen dat daardoor niet tot stand zou komen?

c. Loonsuppletierегeling in de WW en WWV

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten allereerst te vernemen om hoeveel mensen het gaat bij de loonsuppletierегeling over 1982, 1983, 1984 1e en 2e haljaar (prognose).

Zij hadden de indruk dat – als gevolg van een circulaire van het ministerie – het aantal mensen dat aanspraak op de loonsuppletierегeling kan maken sterk terugloopt.

Immers, deze zomer heeft de regering er op gewezen dat alleen van de loonsuppletierегeling gebruik mag worden gemaakt, indien geen andere werkzoekende beschikbaar is voor die arbeid, die van die regeling geen gebruik behoeft te maken.

En bij hoge werkloosheid is de kans dat een andere «passende» werkloze bestaat verre van denkbeeldig.

Ook hier meenden deze leden, niet uit de optiek van de «stimulans», maar uit de optiek van de geleidelijkheid in de inkomensaanpassing dat het voorgestelde verlaging van het percentage te groot is.

Met betrekking tot de ondergrens meenden zij dat, waar voorgesteld wordt de uitkeringspercentages naar 70% te brengen de ondergrens eventueel verlaagd zou kunnen worden. Welk misbruik wordt hier van gevreesd?

Waarom wil de regering, waar zij andere percentages evenredig aanpast, het percentage van 60 in de loonsuppletierегeling ongewijzigd handhaven, zo wilden de C.D.A.-fractieleden gaarne vernemen.

d. Uitkeringspercentage wachtgeldverzekering

De leden van de P.v.d.A.-fractie vermochten niet in te zien waarom de uitkering tijdens de wachtgeldperiode niet hoger gesteld zou kunnen mogen worden, zoals ook thans het geval is.

De wachtgeldperiode is bij uitstek de periode waar de verantwoordelijkheid van de sociale partners nog zichtbaar is in de werkloosheidssituatie.

Juist bij verdere stelselherziening – vooral als de regering daarmee alleen een verlaging van de rechten beoogt – kan de behoefte aan een hogere uitkering in de wachtgeldperiode herleven.

Wanneer de Werkloosheidswet en de Wet Werkloosheidsvoorziening ineen geschoven zouden worden en een glijdende schaal zou worden ingevoerd is een grotere bescherming gedurende die periode als wens van de sociale partners niet ondenkbaar.

Vanzelfsprekend bestaat deze mogelijkheid ook in het kader van de bovenwettelijke regelingen krachtens c.a.o. Aanvulling op de WW-uitkering is in vele sociale plannen immers gebruikelijk.

De P.v.d.A.-fractieleden achtten het dan ook volstrekt overbodig artikel 29 in bedoelde zin aan te passen.

Te meer daar zij er van overtuigd zijn dat deze regeling niet tot misbruik aanleiding kan geven. Het niet benutten van deze mogelijkheid in het verleden duidt daar ook op.

Het verbaasde de leden van de C.D.A.-fractie enigszins dat het laten bestaan van de mogelijkheid naar boven af te kijken bij het vaststellen van een percentage voor een wachtgelduitkering wordt afgewezen, omdat dat een vooruitlopen op de stelselherziening zou kunnen zijn, terwijl de hele voorliggende operatie gepresenteerd wordt als een eerste stap op weg naar die stelselherziening.

4. Inkomenseffecten

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen of het mogelijk is voor een aantal belangrijke groepen koopkrachtmutaties te geven in de vorm van bruto en netto bedragen vóór en ná de operatie van de in dit wetsvoorstel beoogde wijzigingen.

Deze leden namen aan dat geen «WW-koopkrachtplaatjes» gegeven zijn, omdat men slechts een half jaar in de WW verkeert. Mag aangenomen worden dat de ontwikkeling van deze koopkracht analoog aan die van een WAO-uitkering verloopt?

De koopkrachteffecten in 1985 in tabel 8.1 laten duidelijk zien hoe zwaar de offers voor de bovenminima in de WAO uitvallen. Kan medegedeeld worden welke gecumuleerde koopkrachtdaling van 1980 t/m 1985 wordt ondergaan door respectievelijk de sociale minima, WAO-modaal, WW-modaal en WWV-modaal? In elk geval achtten de V.V.D.-fractieleden een tegemoetkoming aan de bovenminima in 1985 in enigerlei vorm op zijn plaats.

Daarenboven in 1986 de beoogde glijdende uitkeringsschaal aan te brengen zal een schrijnende inkomensachteruitgang voor met name de bovenminima in de WAO gedurende een kort aantal jaren opleveren, zo meenden de V.V.D.-fractieleden. Kan medegedeeld worden welke koopkrachtteruggang dat voor het maximale WAO-dagloon, respectievelijk WAO-modaal in 1986 tot gevolg zal hebben?

Opnieuw worden van grote groepen uitkeringsgerechtigden onevenredig grote inkomensoffers gevraagd, nadat in de laatste jaren dezelfde groepen al omvangrijke offers hebben gebracht, aldus de D'66-fractieleden. Kan een overzicht worden gegeven van deze cumulatieve offers? Deze leden konden zich voorstellen dat daartoe de overzichten, welke tot stand zijn gekomen aan de hand van de motie-Franssen en de motie-Groenman inzake de cumulatie van inkomenseffecten voor arbeidsongeschikten over 1983, respectievelijk 1984, zouden worden aangevuld met de effecten voor 1985 en met de cumulatieve inkomensverslechtering van WWV-gerechtigden. Is de regering hiertoe bereid?

Deze leden vroegen voorts waarom geen overzicht is gegeven van de koopkrachtmutaties voor alleenstaanden. Komen deze mutaties overeen met de mutaties voor tweeverdieners? Zo nee, waarom is dan niet een aparte tabel gegeven? Acht de regering dat niet relevant? Wil de regering alsnog een soortgelijke tabel als 8.1 en 8.2 de Kamer doen toekomen met een overzicht van de mutaties in koopkracht voor alleenstaanden?

Graag wensten de leden van de P.S.P.-fractie van de regering een overzicht te krijgen van het koopkrachtverlies dat de uitkeringsgerechtigden (uitgesplitst naar WAO, WWV en WW) sinds 1980, – gecumuleerd –, hebben geleden. Tevens wensten zij dat de regering zal mededelen hoeveel mensen door de voorliggende maatregel (eveneens uitgesplitst naar WAO, WWV en WW) door de kortingsmaatregel feitelijk op het minimumniveau terecht zullen komen. Valt eveneens mede te delen hoeveel bovenminimale uitkeringen in de afgelopen 4 à 5 jaar door de diverse kortingsmaatregelen naar het minimumniveau zijn teruggebracht, met name in de WAO.

Uitkeringsgerechtigden hebben de afgelopen jaren al zeer veel ingeleverd. Deze nieuwe korting zal naar het oordeel van de leden van de C.P.N.-fractie een harde klap betekenen. Het is bekend dat veel mensen in grote financiële problemen zitten, met name op het gebied van woonlasten. Bij de behandeling van de uitkering ineens over 1984 werd gesteld dat het aantal echte minima door deze maatregel zal toenemen. Welke maatregelen denkt het kabinet te nemen om ongewenste gevolgen van de korting op te vangen?

5. Mitigering van de maatregelen in de sfeer van de WAO

Bij afzonderlijk schrijven, zulks op uitdrukkelijk verzoek van de commissie, heeft de regering nog enige suggesties gedaan hoe een bedrag van f 110 mln. aangewend kan worden om kortingen op de WAO-uitkering te mitigeren.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vreesden hierin een voorbeeld te moeten zien van toekomstige wetgeving.

Het bedrag wordt «beleidsmatig» vastgesteld, en het parlement mag bepalen aan wie het bedrag ten goede komt en tot welke hoogte.

Een mogelijke aansluiting op het toekomstige stelsel kan niet als criterium dienen, want ook daarover bestaat nog geen helderheid.

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten op dat het kennelijk niet in de bedoeling ligt WAO-gerechtigden langer dan een half jaar – en dan nog maar gedeeltelijk – van de volledige inkomensachteruitgang te vrijwaren.

Waar zij verlaging volledig afwezen hadden deze leden geen specifieke voorkeur voor een van de voorgestelde varianten.

Deze leden namen kennis van de brief van de Staatssecretaris over de mogelijke besteding van de na de opschorting van het minimumdagloon nog voor verzachting van de WAO-operatie resterende f 110 mln. Zij konden zich vinden in het eventueel binden van het uitkeringspercentage aan leeftijd en/of aan de lengte van de periode waarover reeds een WAO-uitkering ontvangen wordt.

Alvorens tot een definitieve standpuntbepaling te komen wilden deze leden weten om welke bedragen het gaat wanneer de uit de tabel in de betreffende brief af te lezen gevallen de te verstrekken bedragen niet per maand, maar in een bedrag ineens zouden ontvangen. Deze leden wilden ook weten welk deel van de aan WAO, WWV en WW uitgekeerde bedragen in de vorm van bovenminimale uitkeringen betaald wordt.

Hoeveel van de bovenminimale uitkeringen komen door de maatregelen in het wetsvoorstel op het minimumniveau?

Het voorliggende wetsvoorstel om per 1 januari 1985 naar een uitkeringspercentage voor de bovenminimale WAO, WW en WWV-uitkeringen van 70% te komen konden de V.V.D.-fractieleden billijken onder aantekening dat zij een fasering in 1985 wensten voor de WAO-gerechtigden of althans de moeilijkste groepen onder hen. Deze uitzonderingspositie is reeds eerder dit jaar bij de behandeling van het 1-juli-pakket door de V.V.D.-fractie bepleit. Deze leden stelden het op prijs dat het kabinet, na een toezegging van de minister-president tijdens de Algemene Politieke en Financiële Beschouwingen, de categorie WAO-gerechtigden in 1985 – zij het gedeeltelijk – wil ontzien. In elk geval zou de verlaging van het uitkeringspercentage tot 1 juli 1985 hierdoor tot 71,5% beperkt kunnen blijven. Er kan ook een onderscheid gemaakt worden naar leeftijd of naar de periode, gedurende welke iemand al een WAO-uitkering heeft. Een onderscheid naar leeftijd heeft het voordeel dat veelal die mensen zullen profiteren, die langdurig WAO-premie (gerelateerd aan hun loon of salaris) betaald hebben. Een onderscheid naar WAO-uitkeringsperiode heeft het voordeel dat die mensen profiteren, die al langer met een (sterk) verlaagde inkomenssituatie kampen. De V.V.D.-fractieleden dachten daarom aan een combinatie van die twee criteria. Zij hadden een zekere voorkeur voor de combinatie van de criteria «boven de 50 jaar» en «langer dan 2 jaar gerechtigd tot WAO-uitkering». Daarmee is voor die groep een uitkeringspercentage tussen 1 januari en 1 juli 1985 vast te stellen van 72,5% in plaats van 70%.

Over het bedrag van f 150 mln., dat als gevolg van de motie-Linschoten niet zal worden gekort op de inkomens van arbeidsongeschikten en als gevolg van de motie-Groenman ook niet, in plaats daarvan, op de inkomens van andere uitkeringsgerechtigden, vroegen de leden van de D'66-fractie of het gaat om een structureel of een eenmalig bedrag. Graad hadden zij daarover duidelijkheid alvorens te beoordelen op welke wijze dit bedrag het beste kan worden aangewend.

Uit de brief van de staatssecretaris moesten de hier aan het woord zijnde leden van de P.S.P.-fractie opmaken dat het bij de Algemene politieke en financiële beschouwingen besproken bedrag slechts voor een tijdelijke, en zeer geringe, vermindering van de koopkrachtdaling zorgt. Op 1 juli 1985 zal alsnog bereikt worden wat oorspronkelijk voor 1 januari gepland stond. Hoeveel koopkrachtverlies zal de gemiddelde WAO-er op 2 juli 1985 dan in totaal in de afgelopen jaren geleden hebben?

Op 16 oktober jl. ontving de Kamer een brief over een komende nadere invulling van de bij de Algemene politieke en financiële beschouwingen aan de orde gestelde tijdelijke verzachting voor WAO-ers. Moet de brief van 26 oktober jl. gezien worden als een nader voorstel daarover, aldus vroegen de C.P.N.-fractieleiden. Hoe ziet de regering, waar zij zich beperkt tot het aangeven van alternatieven, de besluitvorming over de invulling van dit punt tot stand komen? Wat vindt het kabinet zelf?

Gegeven de huidige situatie kon het G.P.V.-fractielid er vrede mee hebben, indien de oudere WAO-ers het meest zouden worden ontzien, gezien hun slechte arbeidsmarktpositie. Ook een relatie met de duur van de reeds genoten WAO-uitkering leek hem zinvol, omdat degenen die al gedurende enige jaren een dergelijke uitkering ontvangen, door de telkens herhaalde kortingen een groot koopkrachtverlies hebben moeten lijden. Vooral nog ging zijn voorkeur uit naar een beperking van de groep die volgend jaar extra ontzien kan worden, tot degenen die de langstlopende uitkering hebben en die tot de hoogste leeftijdscategorie behoren.

Wordt ook overwogen om binnenkort met maatregelen te komen om uitkeringen ingevolge een volksverzekering en een werknemersverzekering, bij voorbeeld een WAO- en een AWW-uitkering te anticumulieren? Wanneer kunnen voorstellen worden verwacht om de werkloosheidscomponent in de WAO te verdisconteren?

6. Artikelen

Artikel VII

Waarom is er toe besloten, zo vroegen de P.v.d.A.-fractieleiden, dat uitkeringsgerechtigden geen bericht krijgen van de verlaging van de uitkering WAO? Op welke wijze zal de voorlichting plaatsvinden over de verlaging van de uitkeringen en de effecten daarvan? Op welke wijze zullen de WAO-gerechtigden worden geïnformeerd over hun recht desgewenst een beslissing ingevolge artikel 87 wél te kunnen verkrijgen?

Vreest de regering geen nog grotere onrust als uitkeringsgerechtigden niet eens op de hoogte worden gesteld van een verandering van hun uitkering?

De voorzitter van de commissie,
Kraaijeveld-Wouters

De griffier van de commissie,
Van der Windt